

Історико-педагогічні етапи становлення професійної підготовки фахівців фізичної культури у Східній Галичині у ХХ столітті

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (м. Дрогобич)

Постановка проблеми. Проблема підготовки вчителя і його педагогічна діяльність у третьому тисячолітті є актуальною. В історико-педагогічній літературі показано особливості формування змісту педагогічної діяльності учителя фізичної культури. У своїй роботі ми хочемо показати значення історико-педагогічного аспекту в підготовці вчителя фізичної культури у Східній Галичині у ХХ столітті.

На сучасному етапі відродження національно-культурного життя України, в умовах складної екологічної ситуації, викликає все більшу занепокоєність стан здоров'я і фізичної підготовленості молоді. У зв'язку з цим педагоги-науковці, викладачі-методисти та фахівці з фізичної культури пропонують оновити зміст, форми і методи підготовки фахівців фізичної культури, підвищити якість їх професійної освіти, яка плідно впливає на забезпечення й розвиток фізичного, психічного та духовного здоров'я підростаючого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчому пошуку шляхів покращення професійної підготовки фахівців фізичної культури та вирішенню низки проблем, що гостро постають перед сучасними вищими педагогічними закладами, сприятиме вивчення, переосмислення та конструктивне використання історико-педагогічних надбань минулого. Без вивчення та критичного переосмислення попереднього досвіду в підготовці фізкультурних кадрів є проблематичною розробка життєздатної системи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту [1; 2; 5].

Зважаючи на те, що проблему професійної підготовки кадрів із фізичної культури досліджувало багато науковців, становлення та розвиток вітчизняної системи професійної підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту розглядають у працях Н. Ю. Зубанова, Л. П. Сущенко, Ю. М. Шкребтій, Р. Яблонський, питання змісту теорії та методики фізичного виховання описують Т. Ю. Круцевич, Б. М. Шиян, аспекти реформування системи освіти в Україні досліджують М. В. Дугчак, А. В. Цьось, не дослідженим залишається завдання систематизувати історико-педагогічні аспекти і визначити їх вплив на професійну підготовку фахівців з фізичної культури у Східній Галичині в ХХ столітті [3–6].

Мета дослідження – проаналізувати історико-педагогічні особливості розвитку фізичної культури на західноукраїнських землях і розглянути можливості використання здобутків минулого для підготовки вчителя фізичної культури. Запропонувати шляхи удосконалення знань учителя фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Галичина на кожній ділянці суспільного життя ставила перед собою завдання готувати фахівців з фізичної культури для загартування молоді, для виховання в них здорового духу, сильного тіла, національного усвідомлення свого призначення [1, 2].

Аналізуючи процес підготовки кадрів із фізичного виховання на західноукраїнських землях упродовж ХХ століття, необхідно зауважити, що сучасні вищі навчальні заклади використовують для підготовки фахівців з фізичної культури такі дисципліни, як анатомія, фізіологія, медицина, педагогіка, психологія, гігієна, методика фізичного виховання, історія фізичної культури, які є основою для виховання здорової особистості.

Відомо, що для підготовки кадрів з фізичної культури у 1947 році засновано Львівський інститут фізичної культури, навчальні плани для підготовки фахівців склалися з таких дисциплін, які формували знання учителя для виховання здорового покоління: анатомії і фізіології людини, загальної педагогіки та психології, історії фізичної культури, теорії та методики фізичного виховання. У 60-ті роки до навчальних планів додаються спецкурси (лікарсько-педагогічний контроль, психологічна підготовка, спортивний масаж). У 70-ті роки заклади фізичної культури готують фахівців за незмінними навчальними планами. У 80-ті до навчальних планів підготовки майбутніх учителів фізичної культури введено спортивну морфологію, біометрію, економіку й управління фізичною культурою. Нововведення в навчальні плани з підготовки фахівців фізичної культури принесла друга

половина 90-х р., коли Україна стала на шлях національного відродження, введено в навчальні плани дисципліни “Основи валеології”, “Основи здоров'я і фізична культура”, а також “Західноукраїнський спортивно-гімнастичний рух”, які готують фахівців для формування здорового способу життя української нації.

Аналіз навчальних планів і програм показує, що в підготовці учителя фізичної культури не повною мірою враховуються історико-педагогічні аспекти. Тому пропонується врахувати такі етапи.

Перший етап – це значення товариств й організацій, які були створені у ХХ столітті й впливали на розвиток оздоровчого руху в Україні. Найбільш дієвим на західних теренах України був Сокільський рух. Сокільський рух допомагав зміцнювати силу, мужність, благородство через засоби фізичного виховання. Такі організації, як “Сокіл” і “Січ” утворилися відповідно до історичних обставин на західноукраїнських землях (1918–1939), а також товариства “Пласт” і “Луг” сприяли всебічному плеканню руханки і здоров'я, відродженню фізичного виховання й удосконалення здорового способу життя молоді. Робота в товариствах скеровувалася на загартування людини, зміцнення її фізіологічного стану, це допомагало організувати оздоровчий рух у західних регіонах України, що, у свою чергу, вимагало підготовки обізнаних фахівців.

Для формування духовного та фізичного гарту галицької молоді, прищеплення в неї потреби до здорового способу життя був організований спортивно-гімнастичний рух Галичини. Провідники українського спортивного руху ставили за мету зростити майбутню українську еліту, виховати почуття повноцінності в української молоді.

У Львові – культурному центрі Східної Галичини – закладено початки пластової організації. Перші пластові гуртки організовано 1911 р. при Академічній гімназії, учительській семінарії, при руханково-спортовому товаристві “Сокіл”.

Другий етап – значна роль у формуванні оздоровчої системи у Східній Галичині в ХХ столітті належить товариству “Просвіта”.

У кожен історичну епоху формуються певні ідеї, погляди, цінності, які адекватно відображають життєдіяльність людей і тим самим враховуються всі сторони побуту, виробництва, освіти, культури та виховання. З початку свого заснування “Просвіта” відіграла провідну роль не тільки в політичному та громадському житті Галичини, а й сприяла підтримці оздоровчих заходів.

Складні матеріально-економічні та соціально-культурні умови життя українського населення Галичини зумовлюють велику потребу молоді у кваліфікованих фахівцях з фізичної культури.

Третій етап – роль преси у формуванні здорового способу життя молоді Східної Галичини.

У редакційних статтях “Що таке сокілство”, “Нова програма навчання в середніх школах”, “Руханка на приладах”, у працях І. Боберського “Сокільський дух”, С. Гайдучка “Півстоліття сокільських видань” та “Фізичне виховання українського народу” відзначається, що українська громадськість починає цінувати фізичний гарт і водночас розуміти його вартість.

Серед публікацій “Сокільські вісті”, “Фізкультура і спорт” чільне місце займає проблема фізичного виховання, а саме “Спорт для здоров'я”, “Спорт для фізичної досконалості”.

Четвертий етап – значення сільських читалень у Галичині. Через друковані видання, театральні, вокально-хореографічні, музичні гуртки поширювалися знання про здоров'я, культуру, національну свідомість.

У повоєнний період ХХ століття у Східній Галичині для розвитку фізичної культури не вистачає кваліфікованих кадрів. У цей період мережа фізкультурних закладів набирає тенденції поступового зростання. Суспільство розвивається швидкими темпами і потребує якісно підготовлених фахівців.

Висновки і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Розвиток подій в Україні суттєво змінив суспільно-економічне життя кожної людини. Проведене дослідження дало можливість переосмислити цінність і значення учителя фізичної культури у вихованні дітей та молоді Галичини. Хочеться запропонувати розширити зміст підготовки учителя фізичної культури, враховуючи певні виховні заходи, характерні для Східної Галичини, які були б актуальні й сьогодні.

Отже, у підготовці вчителя з фізичної культури необхідними є знання не тільки історії фізичної культури, але й традицій певного регіону, що характерно для становлення та розвитку системи вищої освіти України.

Аналіз літературних джерел, а також історико-педагогічне дослідження дає підстави стверджувати, що для фізичного і духовного розвитку молоді Східної Галичини у XX столітті організовувалися товариства, недільні школи, преса.

Отже, нерозкритою залишається проблема відродження оздоровчого руху на всій території України.

Література

1. Біленький Я. Українські приватні школи в Галичині.– Л.: Укр. пед. т-во, 1922.– 16 с.
2. Дорошенко Д. Історія України 1917–1923 рр. Т. 1, 2. Українська Держава.– Ужгород: Б. в., 1930.– С. 45–60.
3. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва: Навч. посіб. для студ. пед. навч. закл.– Т.: Б. в., 1996.– С. 38–39.
4. Столбов В. В. История развития физической культуры и спорта: Уч. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. “Физическое воспитание”.– М., 1982.– С. 1–38.
5. Сущенко Л. П. До питання про неперервну фізкультурну освіту / Педагогіка і психологія професійної освіти.– 2001.– № 2.– С. 65–78.
6. Сущенко Л. П. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту: історичний аспект // Педагогіка і психологія проф. освіти.– 2001.– № 1.– С. 185–194.

Анотації

Проблема підготовки вчителя і його педагогічна діяльність у третьому тисячолітті залишається актуальною. В історико-педагогічній літературі показано особливості формування змісту педагогічної діяльності учителя фізичної культури. У роботі ми розкриваємо значення історико-педагогічного аспекту в підготовці вчителя фізичної культури у Східній Галичині у XX столітті.

Ключові слова: *підготовка вчителя, педагогічна діяльність, історико-педагогічний аспект.*

Проблема подготовки учителя и его педагогическая деятельность в третьем тысячелетии остается актуальной. В историко-педагогической литературе показаны особенности формирования содержания педагогической деятельности учителя физической культуры. В работе указывается на значение историко-педагогического аспекта в подготовке учителя физической культуры в Восточной Галичине в XX веке.

Ключевые слова: *подготовка учителя, педагогическая деятельность, историко-педагогический аспект.*

The problem of teacher's training and his pedagogical activity is very important in the third thousand years. The peculiarities of pedagogical activity and requirements to personal features of a teachers are analyzed in historical and pedagogical literature. In our work we want to pay our attention on the role of the historical and pedagogical aspect in the training of physical training teachers in Eastern Galicia in XX century.

Key words: *teachers training, pedagogical activity, historical and pedagogical aspect.*